

ט"ו בשבט

ראש השנה לאילנות

עורך ראשי: גבריאל כהן

כתיבה:

יוכבד שיינין

רונית בן חיים

משחקים דידקטיים: גילה כהן

איורים: מ. בן דוד

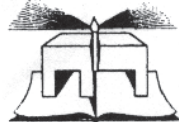
שרה טולדנו

ה. שפיר

עימוד, גרפיקה סטודיו הר נוף

והדפסה: טל: 6521572

מרכזיה מדונית - בתי ספר

מרכז מעין החינוך התורני

בהוצאת

מרכז מעין החינוך התורני

רח' כנפי נשרים 7, ירושלים

טל' 02-6587734, פקס: 02-6587760

כל הזכויות שמורות ©

בידכם חוברת עבודה לט"ו בשבט לתלמידי כתות ג' ד'.
בחוברת זו מבחר עבודות בנושאים הקשורים לחמישה עשר בשבט-
ראש השנה לאילנות.

כדי שהעבודה בחוברת תהיה מועילה ותשיג את מטרתה,
יש ללמד תחילה את הנושא בכתה בצורה יסודית,
ורק לאחר מכן לתת לתלמידים את העבודות.

הנושאים שבחוברת:

עניני היום (עמ' 1-4)

ברכות (עמ' 5-7)

שבועת המינים (עמ' 8-12)

יצירות ועבודות לשון (עמ' 13-20)

שעשועונים ומשחקים (עמ' 21-24)

בסוף החוברת הוספנו עבודות יצירה ומשחק
אשר, בודאי, יגרמו הנאה רבה לתלמידים.
אנו תקווה שהשימוש בחוברת זו יביא לכם תועלת והנאה.

הברכה

גבריאל כהן
מנהל הארץ"ד

3 וות הארץ"ד

פ"י בשבט ראש השנה לאילנות

ביום זה מתחדש פת האדמה שבארץ ישראל

להניב המזבחה ולהוציא פרותיה

ולהראות שבה...

יום שאדמת ישראל מחדשת בו פרותיה

להוציא שמנה ודובשה, יום של שמחה

הוא לישראל מוליה, אוהביה ומצפיה. (התודעה)

השלימו:

יום ט"ו בשבט נקבע כ _____ לאילנות.

התדעו מדוע ? מפני שירדו רוב גשמי השנה,

והפרות מתחילים בתקופה זו לחנוט.

(לחנוט = להתחיל לצמוח)

האדמה מקבלת _____ חדשים כדי להוציא _____.

ולכן, אוהבי הארץ _____ ביום זה.

בט"ו בשבט מהחילה שנה חדשה
לאילן ולפרותיו

תאריכים ומועדים

אילו מועדים חלים בתאריכים הבאים ?
מתחו קו לתמונה המתאימה.

א' בתשרי -

ט"ו באדר -

ו' בסיון -

ט"ו בשבט -

י' בתשרי -

כ"ה בכסלו -

ט"ו בניסן -

ט"ו בתשרי -

י"ח באייר -

כ"ב בתשרי -

תרומות ומעשרות

"העולם כולו להקב"ה הוא, על כן ראוי לאדם
לזכור את בוראו על הברכה אשר ברכו ושיפריש
קצת ממנו לשמו, ברוך הוא, ויתננו למשרתיו,
שהם הכהנים, העסוקים תמיד במלאכת שמים,
טרם יגע האדם ויהנה ממנו כלל" (החינוך תק"ז)

מדוע מפרשים
תרומות ומעשרות?

תרומה גדולה - כלשהו.
מעשר ראשון - עשירית.
תרומת מעשר - עשירית מן המעשר.
מעשר שני ומעשר עני - עשירית.

כמה מפרשים?

תרומה גדולה - נותן ישראל לכהן.
מעשר ראשון - נותן ישראל ללוי.
תרומת מעשר - נותן הלוי לכהן.
מעשר עני - נותן ישראל לעני.
מעשר שני - אוכלים בטהרה בירושלים.

למי נותנים?

(אבות, ג')

מעשרות סייג לעושר

עושר בשביל שותפים

מתחזק קו בין המתנה להסברה ולשנים בהם היא ניתנת.

תרומה גדולה

•

•

•

מעשר מן המעשר שמתן הלוי לפהו

תרומת מעשר

•

•

•

מתנה שמתנים לעני

בשנים א-ב-ד-ה-ו

מעשר שני

•

•

•

מתנה שמתנים לפהו

בשנים א-ב-ד-ה

מעשר עני

•

•

•

מתנה שאוכלים בירושלים בטהרה

בשנים ג-ו

מעשר ראשון

•

•

•

מתנה שמתנים ללוי

בס"ז בשבט מתחילה שנה חדשה לפרות האילן. כל הפרות שחנטו עד ט"ז בשבט שייכים לשנה אחת, ומפרישים מהם תרומות ומעשרות לחוד. והפרות שחנטו אחרי ט"ז בשבט שייכים לשנה הבאה ומפרישים מהם לחוד.

דיך קדימה בברכות

כאשר לפנינו מאכלים שברכתם שונה, נברך לפי הסדר הבא:

1. המוציא לחם מן הארץ

2. בורא מיני מזונות

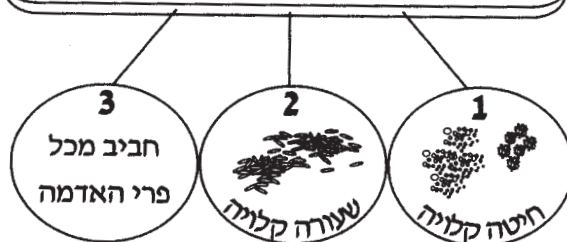

3. בורא פרי הגפן

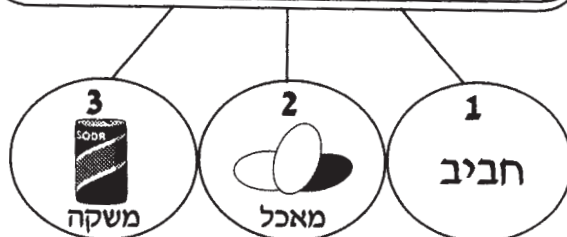
4. בורא פרי העץ

5. בורא פרי האדמה

6. שהכל נהיה בדברו

עובד ע"פ הספר "הלכה לתלמיד"

על מה נברך תחילה?

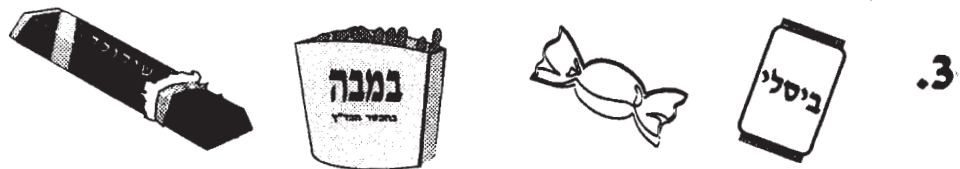
הקיבו בעיגול את המאכל עליו תברכו תחילה ונמקו.

הנמוק:

הנמוק:

הנמוק:

הנמוק:

הנמוק:

הנמוק:

הנמוק:

ברכת מועדך שלוש

לאחר אכילת כזית פרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל,
מברכים ברכה מעין שלוש:

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
עַל הָעֵץ וְעַל פְּרֵי הָעֵץ
וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה,
שֶׁרָצִיתָ וְהִנַּחֲלָתָ לְאַבּוֹתֵינוּ,
לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשַׂבֵּעַ מִטּוֹבָהּ.
רַחֵם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמָּךְ,
וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ, וְעַל הַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדָךְ,
וְעַל מִזְבִּיחֶךָ וְעַל הַיְכָלָךְ.
וּבִנֵּה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ,
וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ, וְשִׂמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקֹדֶשׁ
וּבְטָהֳרָה. כִּי אַתָּה טוֹב וּמִי־טִיב לְכָל, וְנוֹדָה לָךְ ה'
אֱלֹהֵינוּ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרוֹתֶיהָ.
בָּרוּךְ אַתָּה ה', עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרוֹתֶיהָ.

שבעת המינים

בשבעה מינים נשתבחה ארץ ישראל, שנאמר:

"אֶרֶץ חִיטָּה וְשְׁעוּרָה וְגִבְעַן וְתַאנִּיחַ וְדִמְיוֹן

אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶךְ וְדִבְשׁ

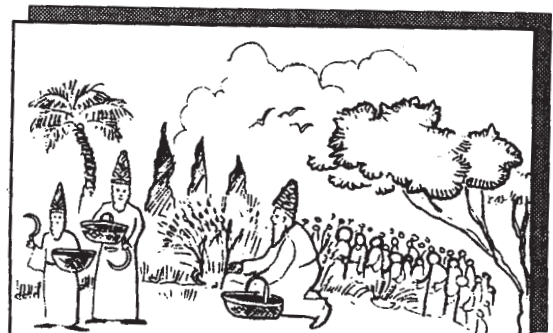
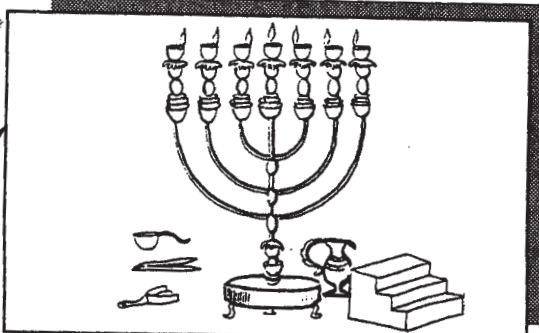
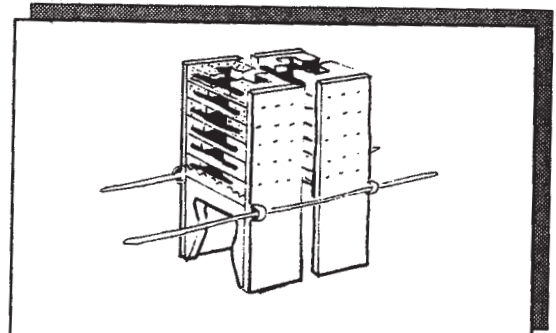
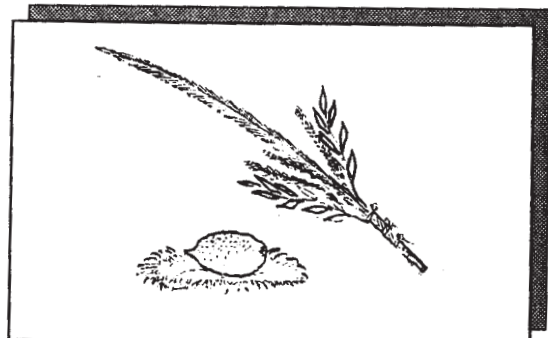
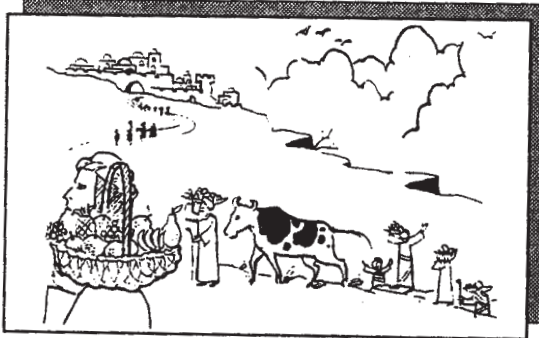
מצודה בשבעה

חשובים הם שבעת המינים שמקיימים בהם מצוות רבות.

לפניכם ציורים בהם מרומזות חלק ממצוות אלו.

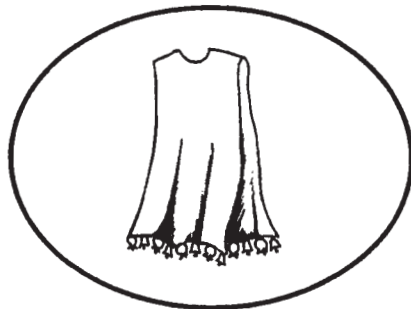
כתבו: ✎ איזו מצוה מרומזת בכל ציור.

ב. באיזה מין משתמשים לקיום המצוה.

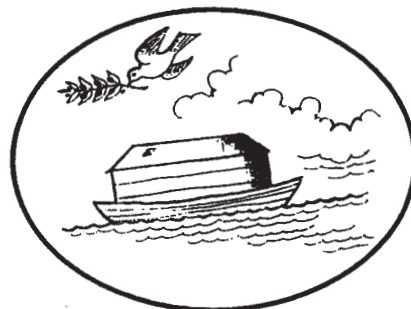
מה הקשר ?

מצאו קשר בין התמונות שלפניכם לבין אחד משבעת המינים.
כתבו מהו המין ומהו הקשר. תוכלו להעזר במקורות.

_____ המין:
_____ הקשר:

(המקור: שמות כ"ח, ל"ד)

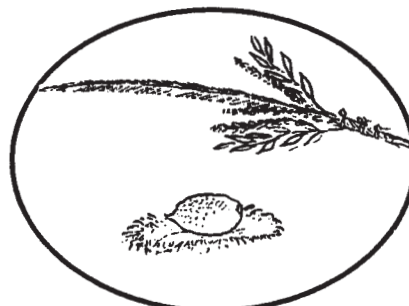
_____ המין:
_____ הקשר:

(המקור: בראשית ח', י"א)

_____ המין:
_____ הקשר:

(המקור: שמות ט', ל"ב)

_____ המין:
_____ הקשר:

(המקור: ויקרא כ"ג, מ')

_____ המין:
_____ הקשר:

(המקור: בראשית מ', ט')

כִּי הָאָדָם עֵץ הַטָּעֵה

לפניכם מאמרי חז"ל הממשילים את ישראל לאילנות.
התאימו את סוף המאמר לתחילתו. גזרו והדביקו.
אם תתאימו נכון, תקבלו מצרף המילים שבעיגולים
פסוק מתהילים בו נמשל האדם לעץ.

מה תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל

מה השמן אינו מתערב עם שאר משקים,

מה תאנה כולה יפה לאכילה (ואין בה קליפה וגרעינים)

מה הגפן נשען על גבי קנה, כך ישראל

מה רימון מלא גרעינים, כך ישראל

מה אתרוג יש בו טעם וריח, כך ישראל

נשענים בזכות התורה הכתובה בקנה **כאזל** | כך דברי תורה כולם יפים ומאירים **כח**

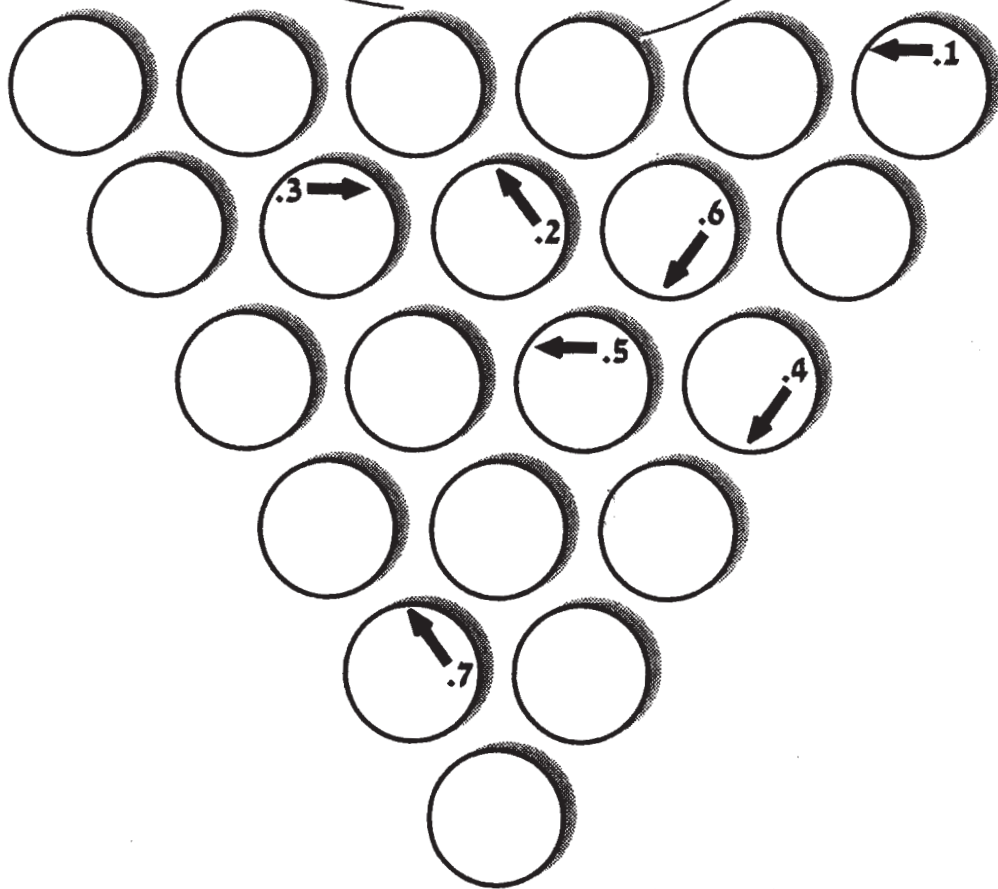
אפילו ריקנים שבהם מלאים מצוות כרימון **הרימון**

כך ישראל אינם מתערבים עם האומות **כתער** | יש בהם תורה ומעשים טובים **ישנה**

אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים **כדיש**

השדה גבול

מלאו את ענבי הגפן לפי ההגדרות.
שימו לב לכוון החיצים.

הגדרות:

1. בחלום שר המשקים: " ובגפן שלושה _____ "
2. קליפת הענב.
3. אינו שותה יין ואינו אוכל ענבים.
4. בתפוזים - קטיף, בענבים - _____ .
5. מקום יצור היין.
6. עליו מקדשים.
7. פרות הגפן.

הילולה בגינה

ענפים הניע דקל
רקע, רקד
בא מזל! בא מזל!

מה קרה בגן
אנרן, סב רטן
מה הבלגן
מה זה כאן?!

עמדה הכלה מבוששת
צנעה ומקושטת
ודודה שמלחה - הדורה
לראשה - עטרה לבנה
באנר השמש זורה
ובליבה מתפללת
שתבוא ליתעלות

והברוש-
שגבוה לו הראש
נפחד נרגש
למראה החדש
עומד, שותק לכל המותרות

הסוכל האלון והשיב בגאון
היום הילולא
מחכה כבר, הכלה

קול צהלה - שמעה האלה
ראתה הגילה - לשונה גילגלה
מי זו הכלה מיד שאלה
יפה, מקסימה - אין מילה

שמח הזית המחזות
הגיע השעה, בא הזמן
קבועה החופה
ממוצנה לכלה

מי לה יענה
מה היום שונה?!

היכלול בגינה / עבודה

אילו עצים מוזכרים בשיר ?

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____

מה עשה כל אחד מן העצים ?

האורן _____

הברוש _____

האלון _____

הזית _____

הדקל _____

האלה _____

כיצד מתוארת הכלה ?

ענו לאלה : מי זו הכלה ? _____

מתי, לדעתכם, התרחש המאורע ? _____

הוציאו מהמילה שקד זה מילים רבות ככל האפשר :

למה?

דן הקטן
 מהר לגן
 במגרפה - ישר
 עשבים נכש
 במעדר - עדר
 באצמה - חפר
 גרעין זרע
 שזיל צמח
 והלך...

חלפה שנה -
 ומאצמה...
 למה?
 דן לא הבין.

י. שיינץ

למה ?

קראו את השיר וענו:

אילו פעולות עשה דן ?

1. _____ 4. _____

2. _____ 5. _____

3. _____ 6. _____

באילו כלים השתמש ?

1. _____ 2. _____

אילו כלי גינה נוספים אתם מכירים ?

מתחו קו בין הכלי לשמו!

מגרפה

את

מזמרה

קלשון

מעדר

מדוע לדעתכם לא צמח מאומה בגינה ?

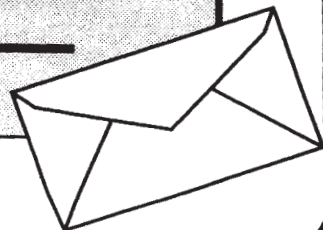
כתבו לדן מכתב.

דן היקר!

אם אתה רוצה שהשתילי צמח, אתה צריך

דן

בסוד הלשון

השלימו: היכן אנו גדלים ?

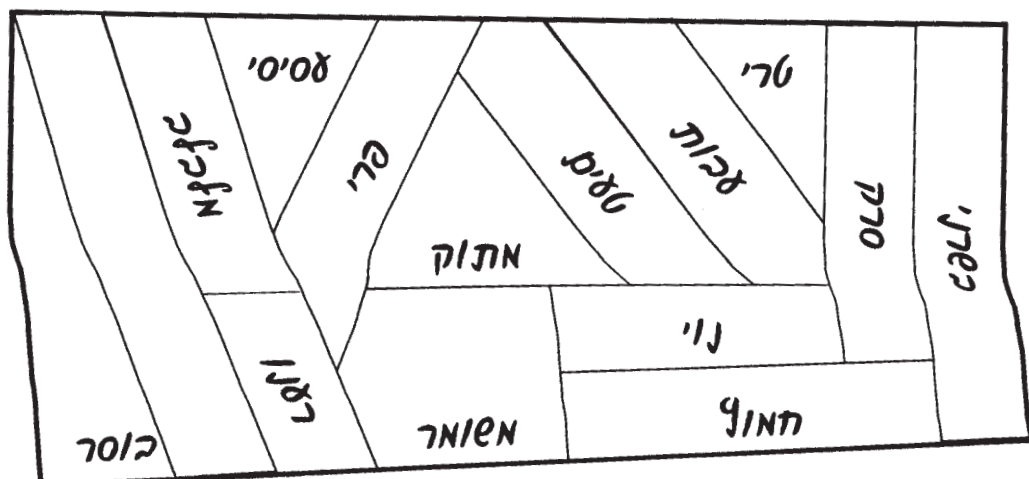
שדה	_____	חיטה ושעורה ב
כרם	_____	ענבים ב
פרדס	_____	זיתים ב
גינה	_____	תפוזים ב
מטע	_____	ירקות ב

מתחו קו לבעולה המתאימה:

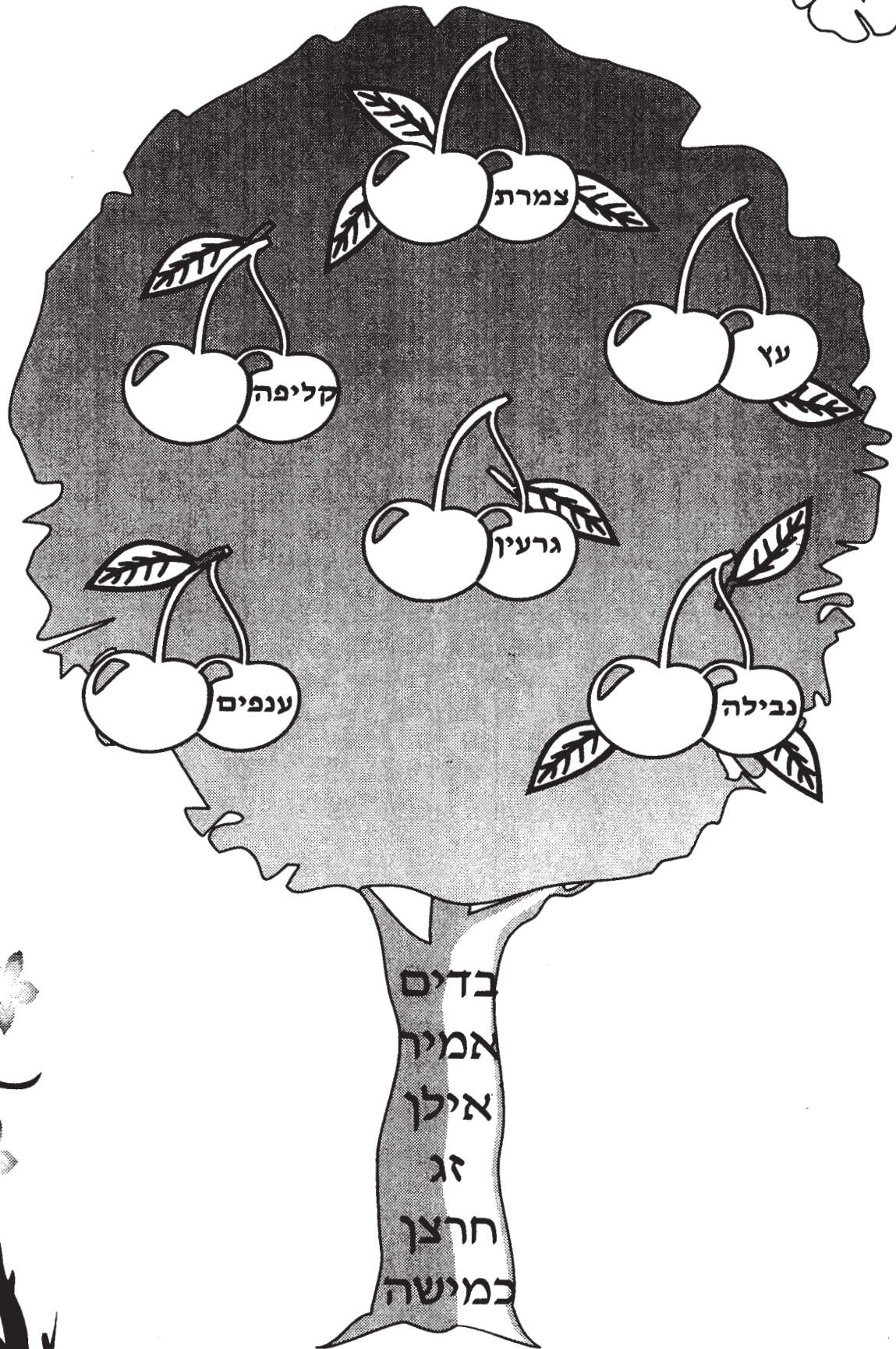
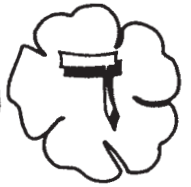

❁ בוצרים	❁ חיטה
❁ אורים	❁ ענבים
❁ קוטפים	❁ זיתים
❁ קוצרים	❁ תאנים
❁ מוסקים	❁ תמרים
❁ גודדים	❁ רימונים

צבעו: תארים לאילן - בירוק.
תארים לפרי - באדום.

התאימו לכל פרי מילה נרדפת מן הגזע.

חדודת ציורים

מצאו את הניב או הביטוי המסתתר בחידת הציורים.

1. ...ה + ...ב + +

ש = ג מ = ה נ +

2.   + +

ר = ט ב = ז מ = עו

3. + + +   +

חסי = הש לי = ס ר = א י = ק

4. +   +   +

ב = ט

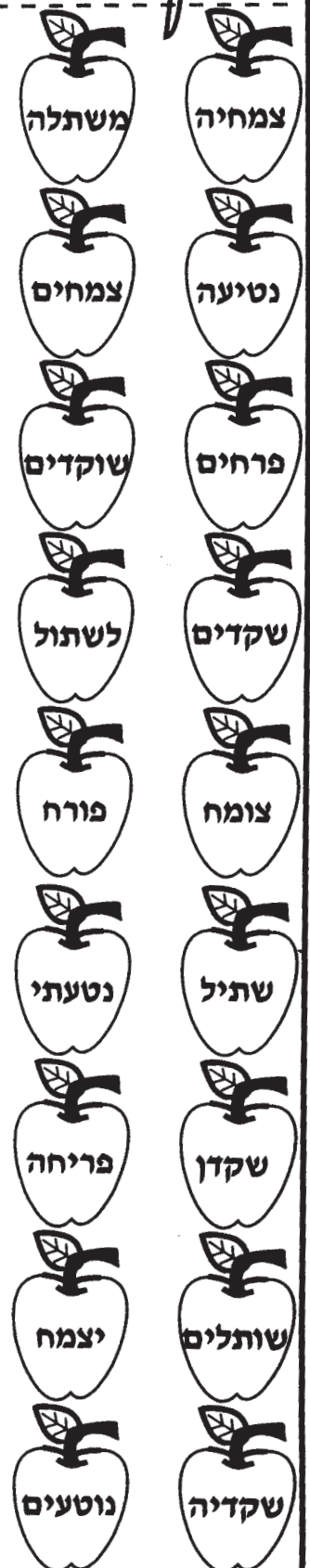
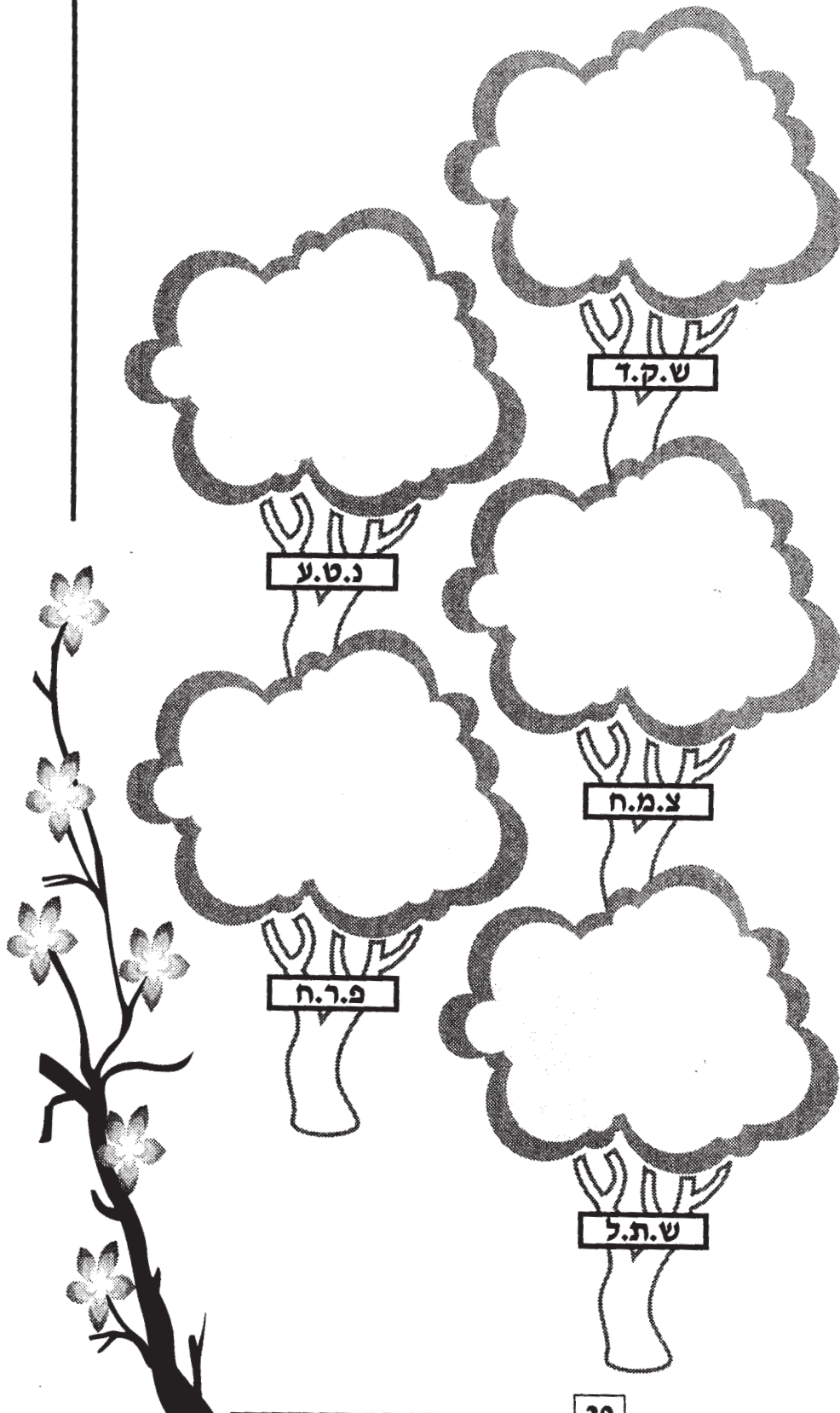
?

 +

מ = י ת = ר

שדרשיים ומיכלים

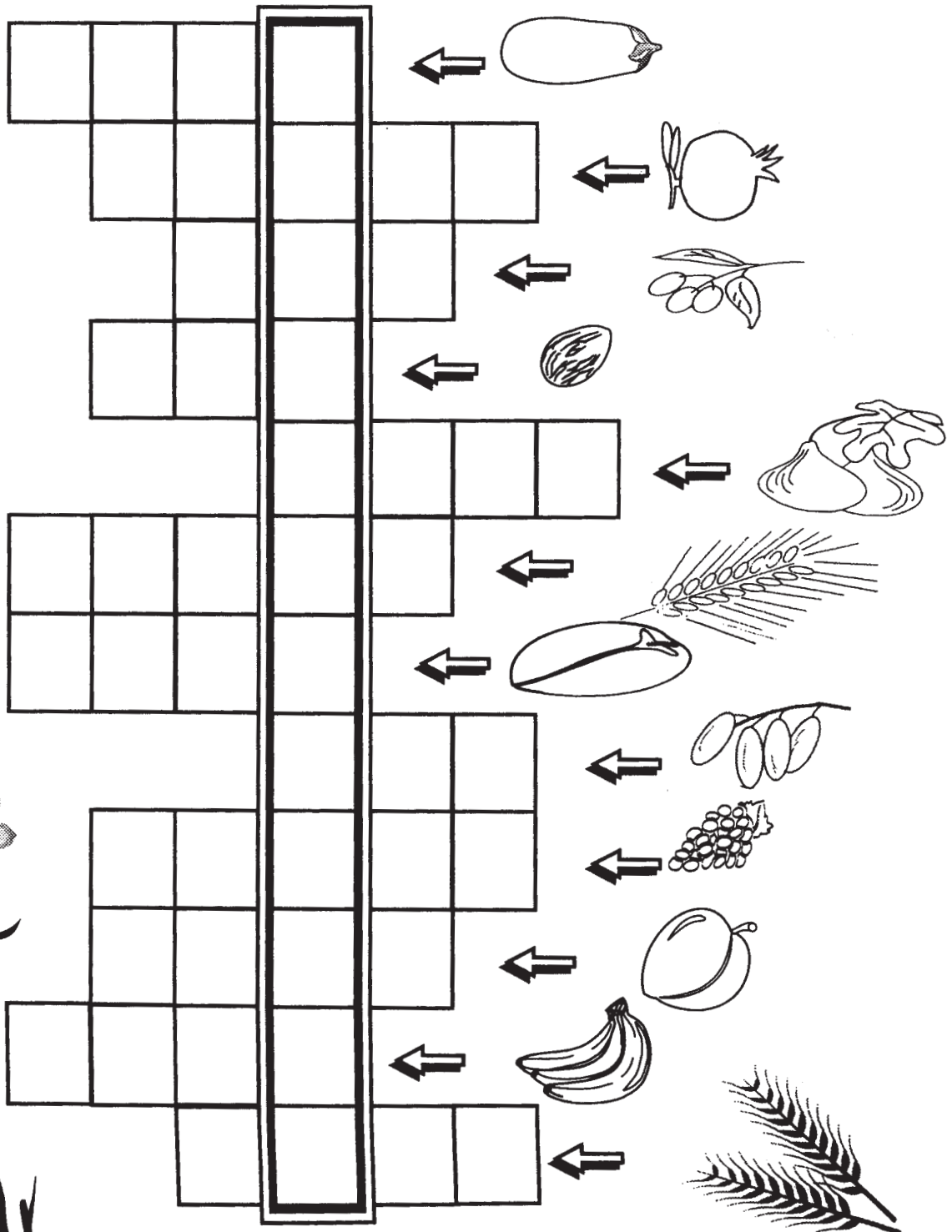
בכל עץ מופיע שורש.
גזרו את הפירות שבצד והדביקו בעץ המתאים.

תשבץ סוף בשבט

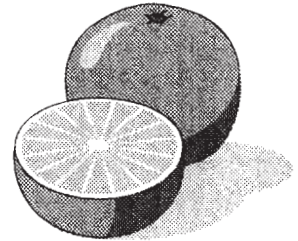
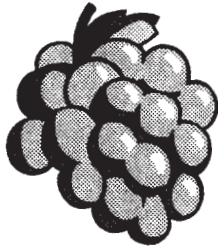
כתבו את המילה המתאימה לציור!

מה נתגלה בטור המודגש?

תפזורת פרות

בס"ו בשבט נוהגים לאכול פרות רבים.
מצאו בתפזורת מיני פרות והקיפו בעיגול.
תוכלו לנוע ימינה, שמאלה, למעלה, למטה ובאלכסון.

ת	א	ח	פ	ו	ב	ג	פ	כ	ד	ח
מ	י	ע	נ	ג	מ	ו	י	ס	ו	ט
ר	ת	ז	ד	נ	ט	ז	א	ג	י	
ע	נ	ב	י	מ	ט	י	ש	ב	נ	ת
ו	צ	י	ז	ש	ק	ח	ק	ר	י	ז

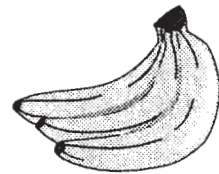
צ	ר	מ	ו	נ	ג	ש	ש	נ	צ	ת	ג	י	ח	נ	א	ת	א	ת	ז	ח	ד	ד
פ	א	ח	י	ל	א	מ	ס	ו	פ	ו	ר	ס	נ	ק	י	מ	ג	פ	מ	ו	ב	ק
ר	ג	ע	כ	ס	ד	ש	ע	מ	י	ת	ש	כ	נ	י	ל	נ	ת	ו	ח	ר	א	ש
ק	ס	ר	פ	א	ו	מ	י	ל	ו	נ	ת	א	ב	ט	י	ח	ק	ח	ז	ו	פ	ת

הפרות המסתתרים:

אפרסק
משמש
מילון
תות
אבטיח
לימון

תמר
זית
ענבים
מנגו
שזיף
רימון
אגס

תאנה
בננה
תמר
תפוח
תפוז
שקד

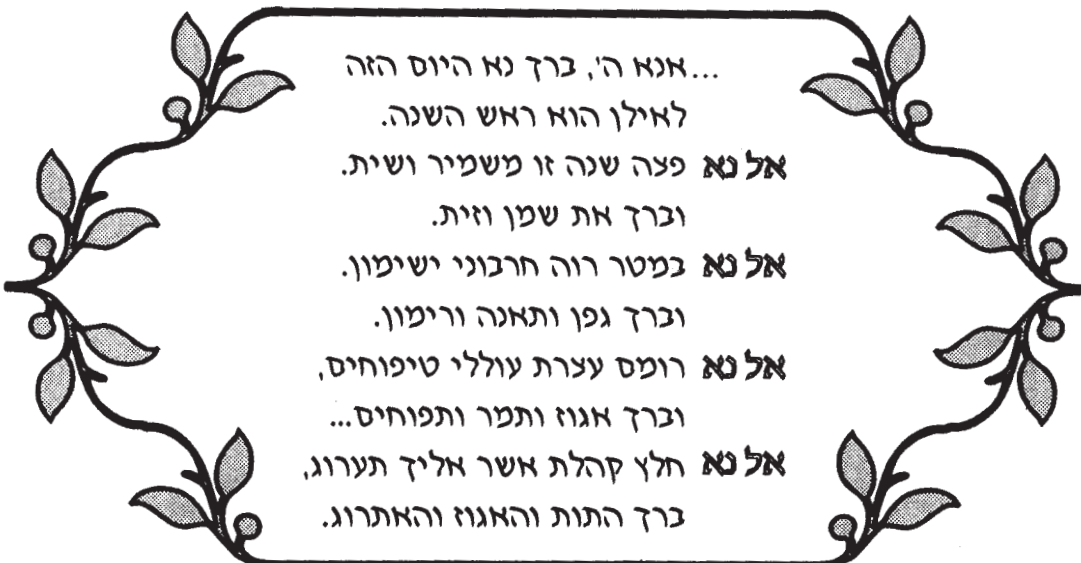

מיינו את הפרות המופיעים בתפזורת:

פרות משבעת המינים - _____
פרות שברכתם "העץ" - _____
פרות שברכתם "האדמה" - _____

אֵלֶּה

תפילה לט"ו בשבט שכתב רבינו יוסף חיים בעל ה"בן איש חי" זצ"ל
בסיפרו "לשון חכמים".

...אנא ה', ברך נא היום הזה
לאילן הוא ראש השנה.
אל נא פצה שנה זו משמיר ושית.
וברך את שמן וזית.
אל נא במטר רוח חרבוני ישימון.
וברך גפן ותאנה ורימון.
אל נא רומס עצרת עוללי טיפוחים,
וברך אגוז ותמר ותפוחים...
אל נא חלץ קהלת אשר אליך תערוג,
ברך התות והאגוז והאתרוג.

ויהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו,
שתברך כל מיני האילנות, יוציאו פרותיהם
ברבוי שמנים וטובים, ותברך את הגפנים
שיוציאו ענבים הרבה שמנים וטובים,
כדי שיהיה היין היוצא מהם מצוי לרוב,
לכל עמך ישראל, לקיים בו מצות קידוש
ומצות הבדלה בשבתות וימים טובים,
ויתקיים בנו ולכל ישראל אחינו מקרא שכתוב:
"לך אכול בשמחה ושתה בלב טוב יינך..."

יצירה לט"ו בשבט

1. הפרידו מהחוברת את כל עמודי היצירה,

המסומנים ב

2. הכינו את הקופסא (בעמוד ג) לפי ההוראות והדביקו אותה במקום המתאים. (בעמוד הכחול)

3. הכנת עמוד ד:

*גזרו את החלק המופיע בתחתית העמוד לפי הסימון.

*קפלו את המלבן בקו המסומן ב-----

הדביקו באמצע והדביקו אותו בראש האגרטל (שבעמוד ב).

* מירחו דבק במקום המסומן ב \\\\\\\ והדביקו בעמוד הכחול.

*גזרו את כרטיסי הברכות לפי הסימון, והכניסו לקופסא.

4. *צבעו את הפרחים והעלים שבעמוד ה (דף המדבקה) כרצונכם.

*סיימתם לצבוע? עכשיו גזרו אותם בזהירות והדביקו כל

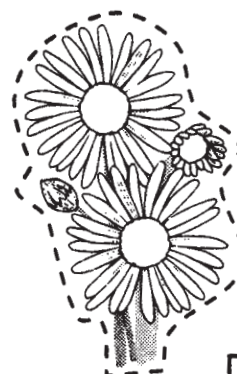
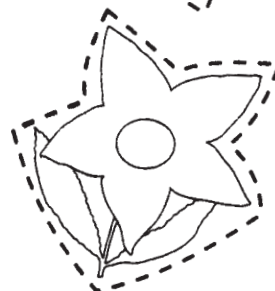
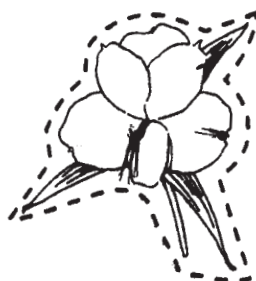
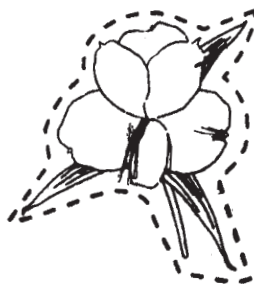
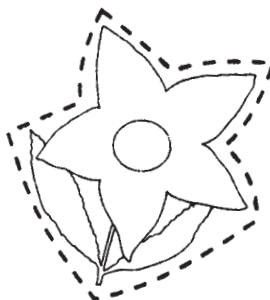
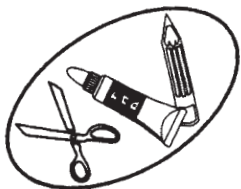
פרח על צורה המתאימה לו - בפרחים שבראשי העלים.

את הפרחים שנותרו - הדביקו כפי טעמכם!

*את העלים קפלו באמצע בדיוק (עלה על עלה)

והדביקו משני צידי הגבעולים.

בהצלחה!!!

כל הקודם זוכה

בעמודים הבאים תמצאו את כרטיסי המשחק "כל הקודם זוכה"
גזרו את הכרטיסים לפי הסימון ושחקו להנאתכם!

הוראות המשחק:

- נושא המשחק: ברכות ראשונות.
מטרת המשחק: שינון דיני קדימה בברכות.
תכולת המשחק: 36 כרטיסי מאכלים.
מספר משתתפים: 2-4.

מהלך המשחק:

1. מחלקים את כל הכרטיסים בין המשתתפים.
2. כל אחד מהמשתתפים בוחר באחד מהכרטיסים שבידו ומניח אחר על השלחן.
3. המשתתף שהניח את הכרטיס שברכתו קודמת לכל האחרים, זוכה בכל הכרטיסים שעל השלחן.
4. אם כמה משתתפים הניחו כרטיסים שרמת הקדימות שלהם שווה, כל אחד מהם מניח כרטיס נוסף והמשתתף שהמאכל שלו קודם, זוכה בכל הכרטיסים.

המנצח: המשתתף שצבר את מספר הכרטיסים הרב ביותר.

לפני המשחק

שננו היטב את דיני קדימה בברכות מעמוד 5.

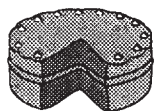
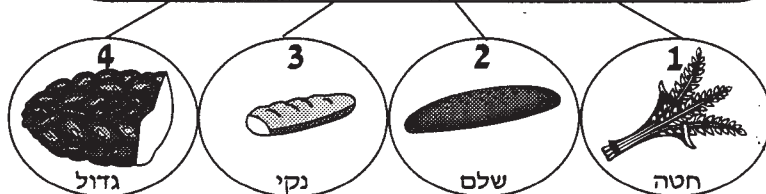
זכרו! מאכל שלם קודם למאכל חתוך!

מאכל חביב, למרות שהוא חתוך,
קודם למאכל שלם שאינו חביב!

דין קדימה בברכות

כאשר לפנינו מאכלים שברכתם שונה, נברך לפי הסדר הבא:

1. המוציא לחם מן הארץ

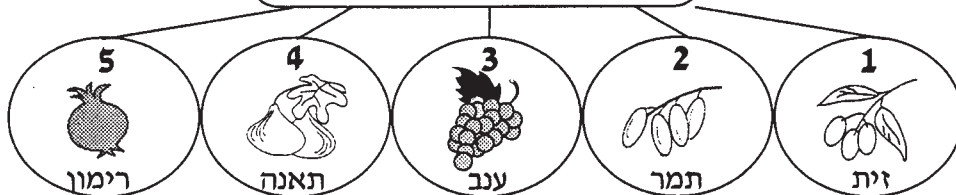

2. בורא מיני מזונות

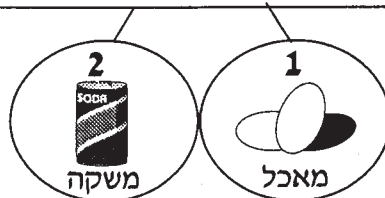
3. בורא פרי הגפן

4. בורא פרי העץ

5. בורא פרי האדמה

6. שהכל נהיה בדברו

כללים

1. מאכל חביב קודם למאכל שאינו חביב.
2. מאכל שלם קודם למאכל חביב.
3. מאכל משבעת המינים קודם למאכל שלם.
4. פרי האדמה חביב קודם לפרי העץ שאינו חביב.

הערה: דינים אלו נכתבו באופן כללי, לפירוט והרחבה ניתן לעיין בספר וזאת הברכה פרק י"ג